

μέρα μεσημέρι· ὀλόγδυμοι στὰ σπίτια τους. Γιαυτό τὰ χωριά ἐρήμαζαν· οἱ ἄνθρωποι ἐμανταλώνονταν μέσα· τὰ ζωντανὰ δὲν ἔτρωγαν τὸ χόρτο τους, τ' ἀγρίμια ἐκλείστηκαν στῆς μονιές τους, τὰ βουκολιά καὶ τὰ βαλμαδιά ἐρήμαζαν καὶ τὰ γιδοπρόβατα τοῦ Σαρίγκαλου, τοῦ μεγάλου ἀρχιτσέλιγκα τοῦ Καβομαληᾶ, συνεπῆραν τὰ μαντριά τους κ' ἐροίχθησαν στὴ θάλασσα.

« Ὁ γέροντας ἐπήγαινε νὰ σκάσει ἀπὸ τὸ κακὸ του. Ὅλα τὰ ζώρια εἶπε μὰ τίποτα δὲν ἔκανε. Τὰ ζωτικά ποῦ πρὶν μ' ἕνα του λόγου ἔτρεχαν μωλωχτὰ σὰν τὰ δαρμένα σκυλιὰ μπροστά του, τώρα ἐγύριζαν τριγύρω του καὶ τὸν περιγελοῦσαν καὶ τοῦ τραβοῦσαν τὰ γένεια καὶ ἐπλεκαν πλεξίδες ἄλυτες τὰ μακρὰ του μαλλιά. Καὶ ὁ γέροντας δὲν ἤμπορούσε νὰ καταλάβῃ τί ἔτρεχε, γιατί τὰ μάγια του ἔχασαν ἔτσι τὴ δύναμή τους κ' ἔπασε σὲ μεγάλη συλλόηση, ἀνασκαλίζοντας τὰ περασμένα.

— Μωρέ! εἶπε ἔξαρνα γτυπόντας τὸ μέτωπό του.

« Τότε θυμῆθηκε ὁ γέροντας πῶς στὴν ὥρα ποῦ ἐκοίτουσαν μπροστά του ἄρρωστη ἡ Μπερούλα, βλέποντας τὸ χυτὸ τῆς τὸ κορμὶ ἔκραζεν ἀστόχαστα:

— Μωρέ, μῆλο γιὰ δάγκωμα!

« Κ' ἔσυρε τὸ τρεμάμενο χέρι του χαϊδευτικά ἀπάνου τῆς. Μ' αὐτὸ ὅμως ὁ γέροντας ἐμολεῦτηκε καὶ μολεμμένου ἀνθρώπου δὲν πιάνουν τὰ μάγια οὔτε τὸν ἀκοῦν τὰ ζωτικά.

« Ὁ γέροντας ἄρχισε τώρα νὰ κλαίῃ καὶ νὰ μύρεται ἀπαρηγόρητα. Στὸ τέλος ἐπαρακάλεσε τὸ θεὸ νὰ δώσῃ ν' ἀκουσθοῦν τὰ μάγια του μὴ φορὰ ἀκόμη γιὰ νὰ λυτρώσῃ τὸν τόπο ἀπὸ τὸ μεγάλο τὸ κακὸ. Ὁ θεὸς τὸν εἰσάκουσε καὶ μ' ἕνα του λόγου συναῖζει τὰ φουσαῖα καὶ τὰ διασπαρτάρει· ρίχνει τρία φουσαῖα στῆς Νεραϊδοσπηλιές, κἄτι σταχτιές πέτρες ποῦ κρέμονται ἀπὸ τὴ χούνη τοῦ Λαχιοῦ· ἄλλα τρία ρίχνει στὸν Κοῦνο ἀπὸ τὸ Παράδεισι καὶ τὸ φοβερώτερο θυμῶνει καὶ τὸ ρίχνει πέρα στὸν πάτο τοῦ Καβομαληᾶ.

« Γιαυτό σᾶς λέω πῶς τῆς φουρτοῦνες τοῦ Καβομαληᾶ δὲν τῆς κάνουν ἀνέμοι! . . . »

Ὁ Γιαννιὸς ὁ Χούρχουλας ἐγύρισε μὲ θριαμβευτικὸ βλέμμα περίγυρα στοὺς συντρόφους του μὰ ἔμειν' ἄφων' ἄλαλος, σὰν νὰ τὸν βάρσσε ταμπλάς. Πρὶν, ἀφαιρεμένος στὴ διήγησή του, μὲ τὰ μάτια ψηλά σὰν ν' ἀκολουθοῦσε στὸν κούφιον ἀέρα τὰ πράματα ποῦ διηγώτου καὶ τὰ φουσαῖα ποῦ περιέγραφε, δὲν ἔβλεπεν οὔτε τὰ χαμόγελα οὔτε τὰ κρυφονόματα τῶν ἀκρατῶν του. Τώρα ὅμως ποῦ τοὺς βλέπει ὅλους γύρω νὰ κοιμοῦνται καὶ νὰ βαρρυροχαλίζουν, τὸν πῆρε ἀπὸ τὰ μάτια ἡ χολή. Μὲ τὸν ἀέρα λοιπὸν αὐτὸς ἐμιλοῦσε τόσην ὥρα! Ἄναψοκοκκίνησε ὅλος, ἀνατινάχτηκεν ὀρθὸς κι' ἄρπαξε τὴ σκάλα ν' ἀνεβῆ ἀπάνου, βρίζοντας θεοὺς καὶ ἀνθρώπους. Τότε τὸ τσοῦρμα ἔσκασε τὰ γέλοια, καὶ ὁ Κώστας ὁ θερμαστής, τὸ πειραχτήριό του Γιαννιοῦ, τὸν πῆρε ἀπὸ πίσω φωνάζοντάς του:

— Μπούφου σου, Γιάννο μου! μπούφου σου, Γιάννο μου! . . .

ΜΙΚΡΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Συγγραφή παραμυθιοῦ.

Δημοσιεύεται κατωτέρω ἢ ἐπὶ τῶν ἀποσταλέντων εἰς τὸν ἀγῶνα κρίσις, ἥτις ἀπὸ κοινοῦ ἐγένετο ὑπὸ τῶν κ. κ. Ν. Γ. Πολίτου, Κ. Παλαμᾶ καὶ τοῦ διευθυντοῦ τῆς Ἑστίας. Ἡ ἔκθεσις διερμηνεύουσα τὴν κοινὴν καὶ ὁμόφωνον τῶν τριῶν γνώμην ἐγράφη ὑπὸ τοῦ κ. Παλαμᾶ, εὐμενῶς ἀναλαβόντος νὰ διατυπώσῃ ὡς ἴδιον γλαφυρώτατον ἄθρον τὴν ξηρὰν ταύτην ἐτυμηγορίαν. Ὁ τυχὼν τοῦ μικροῦ βραβείου παρακαλεῖται νὰ ζητήσῃ τοῦτο παρὰ τοῦ Ταμείου τῆς Ἑστίας.

ΤΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΜΑΣ

Ἀπὸ τὸν περασμένον Ἰανουάριον ἡ διεύθυνσις τῆς Ἑστίας ἐκήρυξε μικρὸν διαγωνίσμα πρὸς συγγραφήν παραμυθιοῦ· δύο τινὰ μόνον ἤξιώσε παρ' ἐκείνων οἵτινες θὰ μετεῖχον αὐτοῦ· νὰ ἐκλέξουν τὸ παραμῦθι τῶν ὅσον τὸ δυνατὸν ἐκ τῶν ὀλιγώτερον κοινῶν, δηλαδή τῶν ὀλιγώτερον γνωστῶν, καὶ νὰ τὸ ἐκθέσουν ὡς οἶόν τε ἀφελέστερον, δηλονότι λαϊκώτερον. Καθὸσον καὶ δύο εἶνε οἱ σκόπελοι ἐπάνω εἰς τοὺς ὁποίους συντρίβεται συνήθως πᾶν ἔργον ὀπωσδήποτε πρὸς τὴν φιλολογίαν σχετιζόμενον, ἀπὸ τῶν περιπλοκωτάτων καὶ μεγίστων μέχρι τῶν ἀπλουστάτων καὶ ἐλαχίστων· τὸ τετριμμένον καὶ τὸ καθόμορφον. Τὰ παραμύθια, ὅσον καὶ ἂν δὲν τὸ ὑποπτεύωμεν, ὑπόκεινται καὶ ταῦτα εἰς βαθμολογίας καὶ εἰς διακρίσεις· ἐκεῖνα, μικροὺς καὶ μεγάλους, περισσότερον συγκινοῦν, ὅσα ἐκπληροῦσι τελειότερον τοὺς ὅρους εἰς τοὺς ὁποίους ὑπακούει πᾶν δημιουργημάτων τῆς φαντασίας. Τὰ παραμύθια σφραγίζει ἰδιαιτέρα τις ὠριότης καὶ διακρίνει ἰδιάζουσα γλῶσσα, ἐκ τῆς γνησιότητος δὲ ἀμφοτέρων τῶν συστατικῶν, οὐσίας καὶ μορφῆς, συναποτελεῖται καὶ ἡ ἀλήθεια αὐτῶν. Τοιοῦτοτρόπως τὸν συγγραφέα τοῦ καλλιτέρου παραμυθιοῦ ἐδήλωσεν ἡ διεύθυνσις ὅτι θὰ βραβεύσῃ, δι' ἀπονομῆς εἰκοσιπενταδράχμου ποσοῦ, τὸ ὅποιον πρέπει νὰ ἐκτιμηθῇ ὡς τεκμήριον τῆς ἀγαθῆς αὐτῆς προαιρέσεως μᾶλλον ἢ ὡς ἄξιον στεφάνωμα τοῦ ἀγῶνος.

Ἡ πρόσκλησις τῆς « Ἑστίας » δὲν ἀπέμεινεν ἄνευ ἀπαντήσεως, καὶ 26 χειρόγραφα ἀπεστάλησαν εἰς τὸ γραφεῖόν τῆς, ἵνα συμμερισθῶσι τὸν ἀγῶνα, τῆς κρίσεως τοῦ ὁποίου εὐμενῶς ἀνεδέχθη νὰ συμμετάσχῃ ὁ σοφὸς ἡμῶν φίλος κ. Νικόλαος Πολίτης, καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου, μετὰ τοῦ διευθυντοῦ τῆς « Ἑστίας » καὶ ἐμοῦ, ἀναλαβόντος νὰ διατυπώσω τὴν κρίσιν ταύτην. Ἴδου ὅτι μετὰ πολλὰς ἀναβολὰς σήμερον κατώρθωσα νὰ ἐκπληρώσω τὴν ἐντολήν μου.

Ἄλλὰ πρὸ τούτου δὲν πρέπει νὰ παραλίπω, ὅτι ἐνῶ ἐφυλλομετροῦσα τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο τὰ ὑπ' ὄψιν μου χειρόγραφα μὲ τὴν φροντίδα νὰ μορφώσω κ' ἐγὼ τὴν γνώμην μου ἐπ' αὐτῶν, συγχρόνως ἔβλεπα ὅτι μὲ κατεῖχον καὶ σκέψεις καὶ αἰσθήματα ἄλλης κάπως τάξεως· αἱ σελίδες ἐκεῖναι, ὅσον καὶ ἂν ἦσαν ὀλίγαι καὶ ἀνεπαρκεῖς, ἔσθναν διὰ νὰ ἐμφυσήσουν ἐντός μου τὴν μαγείαν ὀλοκλήρου κόσμου, τοῦ ὁποίου ὅσον σκοτεινὸν ἐνίοτε λανθάνει τὸ νόημα, τόσον καθαρὰ λάμπει ἡ ποίησις. Διότι οἱ ὄνειροφάντοι κόσμοι τῆς λαϊκῆς φαντασίας, ὡς ἐκχύνεται ἀγνή καὶ ἀνόθευτος εἰς τὰ παραμύθια, « τὰ

ώραία ταῦτα θρησκευτικά ποιήματα, καθὼς τὰ ἀπεκάλεσέ τις, τὰ λησμονηθέντα, καὶ μόνον περισθέντα ἀπὸ τὰς μακρομήμονας ἡμῶν προμήτορας», οἱ κόσμοι οὗτοι δὲν ἐκλύουν μόνον τὰ παιδία, ἀλλὰ καὶ τοὺς πρὸ πολλοῦ ἀποχαιρέτησαντας τὴν χρυσὴν ἡλικίαν. Οἱ σοφοὶ κύπτουσι πρὸ αὐτῶν μελετῶντες καὶ ἀγωνίζονται νὰ ἀνεύρουν ἐν τῇ ῥοῇ καὶ τῇ μεταμορφώσει τῶν πάντων τὴν πρώτην κοιτίδα των, νὰ συλλάβουν τὴν πρώτην μορφήν των· ζητήματα ὄχι ὀλιγώτερον σημαντικά καὶ θαυμάσια τῶν ἐν τῇ ἀστρονομίᾳ λ. χ. περὶ τῆς γενέσεως τῶν κόσμων. Οἱ ποιηταὶ ἀφ' ἑτέρου ζητοῦσιν ἐξ αὐτῶν τὰς αἰθριωτέρας ἐμπνεύσεις, τὰ βαθύτερα σύμβολα. Δι' αὐτοὺς ἡ πραγματικότης στερεῖται σημασίας· ὅ,τι πιστεύουν ἐκεῖνο εἶνε ἡ ἀλήθεια, ὅ,τι ἀγαποῦν ἐκεῖνο εἶνε τὸ ὄραϊον. Γνωρίζουν οὗτοι μετὰ τοῦ μεγάλου φιλοσόφου ὅτι τὸ ἀληθινὸν θέλητρον καὶ ἡ ἀληθινὴ ὠραιότης τῆς ζωῆς ἐκ τῶν ὀνείρων μας ἀπορρέει· καὶ φεύγουν τὸν περιστοιχοῦντα κόσμον καὶ ἀναπαύονται γλυκύτατα εἰς τὸ φανταστὸν καὶ τὸ ἀπίθανον. Ἀλλὰ τί τὸ πιθανόν καὶ τί τὸ ἀπίθανον ἐν τῷ κόσμῳ; Εἰς τὸ φανταστὸν τοῦτο ἐμφανίζεται ὁ αἰώνιος ἄνθρωπος ἀληθέστερος ἢ ὅσον παρίσταται εἰς τὰ ἱστορικά γεγονότα· καὶ τὸ πνεῦμα ἐνός λαοῦ ποῦ ἄλλοῦ δύναται τις νὰ τὸ ψηλαρήσῃ παρὰ εἰς τοῦ μύθου τὰς ἀπίθανότητας; Ὁ μῦθος εἶνε ὡς ὁ μαγικός λόγος τοῦ Ἀλλαδίνου· ὅλα τὰ κλειθρα ἀνοίγονται δι' αὐτοῦ. Ἀπὸ καταβολῆς κόσμου μέχρι τῶν ἡμερῶν μας πᾶσα ἐποχὴ καὶ πᾶσα ψυχὴ ὑφίσταται τὴν γοητείαν του. Ἄνευ τοῦ μύθου καμμία φιλολογία δημιουργικὴ, καὶ αὐτὴ ἡ καταγινομένη εἰς τὴν ὡς ἐνεστί πιστὴν ἀντιγραφὴν τῶν πραγμάτων, δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ· καὶ οἱ φανατικώτεροι τῶν πραγματιστῶν συγγραφέων διασκευάζουν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον τὰ πράγματα, χύνουν δηλονότι ἐπ' αὐτῶν, ὅταν θέλουν νὰ τὰ ἀναστήσουν, μίαν ἢ δύο σταγόνας ἀπὸ τὸ ἀθάνατον νερὸν τοῦ παραμυθιοῦ. Χωρὶς φαντασίαν ἀνθρωπίνην ζωὴ δὲν ὑφίσταται, οὐδὲ τέχνη. Κατὰ βάθος τί εἶνε οἱ θεοί, οἱ προφῆται, οἱ ἥρωες; ὄντα θαυμαστά, ὡς οἱ νεράιδες, οἱ πεντάμορφες καὶ οἱ ἀντρεωμένοι· τὸ παραμῦθι εἶνε ἡ ἱστορία ποῦ διηγεῖται ὁ πάππος εἰς τὸν ἕγγονον, καὶ ἡ ἱστορία τὸ παραμῦθι ποῦ ἐκθέτει ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸν ἄνθρωπον.

Καὶ νὰ μὴ λησμονοῦμεν ὅτι τὰ παραμύθια δὲν μᾶς ἐμπνέουν μόνον τὴν λήθην τῆς πραγματικότητος, ἀλλὰ καὶ μᾶς ἐνθαρρύνουν διὰ νὰ τὴν ὑφίσταμεθα ὡς οἷον τε γενναιώτερον. Αἱ στερεότυποι λύσεις των διὰ τοῦ θριάμβου τῶν ἀγαθῶν καὶ τῆς τιμωρίας τῶν κακῶν, λύσεις τὰς ὁποίας τόσο καταφρονοῦν οἱ συνθέται τῶν δῆθεν κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν τῆς ζωῆς διηγῆσεν, ὡς παιδαριώδεις καὶ ψευδεῖς, δὲν ἀποτελοῦσι τάχα σοφὰ διδάγματα πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἀρετῆς; Τὸν στίχον τοῦ Θεοφίλου Γωτιέ «guider au bien par le chemin du beau» πραγματοποιεῖ ἡ μεγάλη καὶ ἀσυνείδητος δημιουργία τῶν παραμυθίων. Ἡ Χαλιμὰ μὲ τὰς ἱστορίας τῆς δὲν ἀπεκοίμιζεν ἠδύτατα τὸν σουλτάνον Ἀιδὴν καθ' ἑσπέραν· ἀλλὰ τὰς ἔλεγεν ὄρθρου βαθείος, μετὰ τὴν ἐκ τοῦ ὕπνου ἐξέγερσιν, ὡς νὰ

τὸν ἐκέντριζε μὲ αὐτὰς πρὸς τὴν καθ' ἡμέραν δρᾶσιν.

Παράξενον ἴσως εἶνε, ἀλλὰ σκέπτομαι ὅτι παρ' ἡμῖν καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην, ἕκαστος συλλογεὺς καὶ ἐκδότης παραμυθίων ἐκτελεῖ ἔργον Χαλιμᾶς. Καὶ διὰ τοῦτο ἴσως πᾶσα συλλογὴ ἐλληνικῶν παραμυθίων μὲ συγκινεῖ ὡς θὰ μὲ συνεκίνοι ὑψηλὴ τις ἐθνικὴ ἐποποιία. Μακάριοι οἱ ἐπιστήμονες ποῦ μέσα εἰς τῶν μύθων τὸν λαβύρινθον ἀγωνίζονται νὰ κρατήσουν ἀσφαλῶς τὸν μίτον τὸν ὀδηγοῦντα πρὸς τὸ φῶς· τὸ φῶς ποῦ διευκρινίζει τὰς σχέσεις τῶν ἐθνῶν πρὸς τὸ ἀπώτατον κατὰ χρόνον καὶ κατὰ τόπον παρελθόν, καὶ δεικνύει οὐχὶ ξηρῶς, ἀλλ' ὡς ἐν καλειδοσκοπίῳ, τὴν φυσιογνωμίαν ἐνός λαοῦ. Καὶ μακάριοι οἱ φιλόμυθοι οἵτινες φιλοτίμως καὶ μετριοφρόνως συλλέγουν τὰ τραγοῦδια μας, τὰς δοξασίας, τὰς παραδόσεις, τὰ παραμύθια μας, πᾶν ὅτι συντελεῖ πρὸς διαφώτισιν τοῦ βίου καὶ τοῦ χαρακτήρος τοῦ Γένους. Συνεισφέρουσι τὸν λίθον των πρὸς ἀνεγερσιν τίς οἶδε τίνος θαυμασίου οἰκοδομήματος! Ἄς εὐχρηθῶμεν νὰ πληθύνωται οὗτοι, καθόσον πιθανώτατα διὰ τῆς συνδρομῆς αὐτῶν ἀρχὴ ἡ γρήγορα θὰ διαλάμψουν καὶ ἐδῶ τὰ φιλολογικὰ ἔργα τὰ ἀθάνατα, ποῦ θὰ προκύψουν βέβαια ἀπὸ τὸν ἐναρμόνιον σύνδεσμον τοῦ ἀτομικοῦ καὶ τοῦ λαϊκοῦ πνεύματος, κατὰ τὴν ἰδέαν καὶ κατὰ τὴν γλῶσσαν.

Τὰ ἀνωτέρω ἄς ἐκτιμηθῶσι μᾶλλον ὡς ποιητικὴ παρέκβασις, εἰς τὴν ὁποίαν ἀφορμὴν ἔδωκε τὸ διαγώνισμα, ἢ ὡς ἀναγκαῖον προοίμιον τῆς περὶ αὐτοῦ κρίσεως. Οἱ μὴ ἀρεσκομένοι εἰς τοὺς σταθμούς καὶ προτιμῶντες νὰ βαίνουν κατ' εὐθείαν πρὸς τὸ τέρμα, θὰ ἠδύναντο ἄνευ τινὸς βλάβης νὰ ἀρχίσουν τὴν ἀνάγνωσιν των ἐντεῦθεν.

Τὰ 26 ἀποσταλέντα παραμύθια οὐδὲ ἴσης ἀξίας εἶνε, οὐδὲ δύνανται, συνοπτικῶς δικαζόμενα, νὰ τεθῶσι ταῦτα μὲν ἐκ δεξιῶν, ἐκεῖνα δὲ ἐξ ἀριστερῶν, καθὼς τὰ πρόβατα καὶ τὰ ἐρίφια τοῦ Εὐαγγελίου. Διαφοροτρόπως ποικίλλουσι κατὰ τε τὴν ὕλην καὶ τὸ εἶδος, πολλάκις δὲ τὸ δυσδιάκριτον τῆς διαφορᾶς δύσκολον καθιστᾷ τὴν προτίμησιν. Ἡ οὐσιώδης ἔλλειψις πολλῶν ἐξ αὐτῶν συνίσταται εἰς τὸ ὅτι οἱ ἀποστολεῖς των, ἄλλοι μὲν δὲν ἐνόησαν ἀκριβῶς, ἄλλοι δὲ καὶ ποσῶς δὲν ἀντελήφθησαν τί ἐζήτησεν ἡ «Ἔστις». Διὰ τοῦτο οἱ μὲν ἀπέστειλαν διηγήματα μὴ ἐνέχοντα στοιχείον τι δημῶδους παραμυθιοῦ, οἱ δὲ ἀπέστειλαν ὄχι παραμύθια κυρίως εἰπεῖν, ἀλλὰ παραδόσεις, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον κάπως διαφέρει, οἱ δὲ παρεγέμισαν τὰ ἀποσταλέντα μὲ προοίμια καὶ μὲ παρενθέσεις, μακρὰς ἢ βραχεῖας, ἐπὶ τὸ φιλολογικώτερον, ἀλλὰ καὶ καταστρεπτικώτερον διὰ τὸ φυσικὸν κάλλος τοῦ παραμυθιοῦ, ποῦ τὸ ἐξαφανίζει καὶ τὸ μᾶλλον τεχνικὸν ψιμμύθιον. Ἄλλο δὲ τὸ ὕλικόν τοῦ παραμυθιοῦ, τοῦ ὁποίου τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα ἀορίστως ἀναφέρονται εἰς πάντα χρόνον καὶ τόπον, καὶ ἄλλο τὸ τῆς παραδόσεως, ἢ ὁποία πάντοτε σχετίζεται πρὸς ὠρισμένον τι συμβᾶν ἢ ὠρισμένον τόπον. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ λαός, ἂν δὲν ἀπατώμεθα, κάμνει διάκρισιν μεταξὺ τῶν δύο, τὰ μὲν ἀποκαλῶν παραμύθια, τὰς δὲ παραδόσεις, θεωρῶν ὡς γινωμῆνα πράγματα.

Ὁμοίως ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἐκθέσεως, παρατηροῦμεν ὅτι τὸ ὠραιότερον συντεταγμένον παραμύθι εἶνε ἐκεῖνο εἰς τὸ ὁποῖον ἡ προσωπικότης τοῦ γράφοντος λανθάνει ἐξ ὀλοκλήρου ὑπὸ τὴν ἀντικειμενικὴν ἀφέλειαν τῆς διηγήσεως. Δὲν λέγομεν ὅτι ὁ μυθογράφος πρέπει νὰ φωνογραφῇ πιστῶς τὴν προφορικὴν ἀφήγησιν ἄνευ τινὸς ἐκλογῆς καὶ διακοσμῆσεως καὶ αὐτῆς τῆς δημῶδους ἀφελείας καὶ ἀπλότητος, ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ τὸ κάλλιστον ὕφος εἶνε, ὡς καθορίζει αὐτὸ ὁ Ρενάν εἰς τὰς «Ἀναμνήσεις» του ὁμιλῶν περὶ τῆς διδασκαλίας τινῶν ἐκ τῶν παλαιῶν διδασκάλων του: «Ἄν εἶχον τι νὰ εἴπωσι, τὸ ἔλεγαν ἀπλῶς καὶ τρόπον τινὰ κρυπτόμενοι.»

Ἐκ τῶν ἀποσταλέτων ὁ «Καρβουνάρης», ἡ «Δάφνη», ὁ «Μῦθος», τὸ «Σ' ἀγαπῶ», καὶ ὁ «Νόθος ἀδελφός» ἀφέθησαν ἐπὶ τῆς τελευταίας βαθμίδος, ὡς παιδαριῶδη ἢ ἀσυνάρτητα, ὑπὸ πᾶσαν δ' ἐποψιν ἄλογα κατασκευάσματα. Ἐξω τοῦ διαγωνισμοῦ ἐτέθησαν τὸ «Κατσουλάκι τῆς γρηᾶς», ἀποσταλέν, ὡς φαίνεται τοῦλάχιστον, χάριν ἀπλῆς ἀστειολογίας μόνον, καὶ τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «Μυλωνᾶς, ἀστρονόμος, γιατρός» ἀπλοῦν δημῶδες ἀνέκδοτον, ὅπερ ὁμως εἶνε δημοσιεύσιμον. Τὰ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ μαγεμένη βασιλοπούλα» καὶ «Ἡ ὠμορφή» βασίζονται μὲν ἐπὶ δημοτικῶν παραμυθίων, ἀλλ' ὁ τρόπος διὰ τοῦ ὁποῖου ἐξετέθησαν καὶ παρεγγεμίσθησαν, κατέστησε ταῦτα ἀνάξια καὶ ἀνιάρτα. Εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν ὑπάγεται καὶ ἡ «Βασιλοπούλα» (ὅχι τὸ ἐξ Ἀγγλίας ἀποσταλέν), κάπως ὑποφερτοτέρα, καὶ ὁ «Ψαράς» διὰ τε τὸ ἀσυνάρτητον καὶ πρὸ πάντων τὸ σχολαστικόν τῆς κωμικῶς καθαρευούσης δῆθεν γλώσσης του.

Εἰς ἀνωτέραν βαθμίδα ὑπάγονται: ὁ «Φροενητής», διήγησις ἐξηγημένη ἀπὸ γνωστὸν ὠραῖον παραμύθι, τοῦ ὁποῖου ὁμως ἡ οἰκονομία ἐστρεβλώθη καὶ κατεστράφη ἀπὸ τὸν γράψαντα, λίαν παραμελήσαντα καὶ τὸ λεκτικόν. Ὁ «Λυκοφαγωμένος», ἡ ἐν τῷ ὁποίῳ παράδοσις ἡμπορεῖ νὰ εἶνε καλὴ, ἀλλὰ πνίγεται ἀπὸ τὸν περιττὸν καὶ ἀκαλαίσθητον πρόλογον. Τὸ «Ἀρνάκι», καὶ αὐτὸ νοσοῦν ἀπὸ τὴν μανίαν τῶν προλόγων, χρήσιμον ἄλλως τε δι' ἐπιστημονικὴν συλλογὴν παραμυθίων, ἀλλ' ἀκατάλληλον δι' ὅ,τι ζητεῖ ἡ «Ἐστία». Ἡ «Γρηᾶ Εὐα», κωλογραμμένον καὶ ἄξιον λόγου, τοῦ ὁποῖου ὁμως ἡ μεγίστη ἀρετὴ εἶνε ἡ συντομία, παρὰ τὸν πρόλογον ὅστις καὶ τοῦτο λυμαίνεται. Τὸ «Παραμύθι τῆς Ἀργαλότρυπας», ὅχι παραμύθι, ἀλλὰ παράδοσις, περιεργοτάτη καὶ πολλοῦ λόγου ἄξια, ἀλλὰ θυσιασθεῖσα εἰς τὴν φιλολογικὴν φιλοδοξίαν τοῦ γράφοντος καὶ τὰ ἀποσιωπητικὰ τοῦ ἥρωος του γέρο Μήτρου. Ὁ «Βασίλης ὁ μπαλωματής», ἐκ τῶν γνωστοτέρων, καλὸν πρὸς δημοσίευσιν, ἂν καὶ περισσοτέρα ἐπιμέλεια περὶ τὸ λεκτικόν δὲν θὰ τὸ ἔβλαπτε. Τὸ «Δαχτυλίδι», εὐάρεστον παραμύθι, ἀλλὰ ξενικόν, ὡς ὁμολογεῖ καὶ ἡ ἀποστείλασα, γνωστὸν δὲ καὶ μὴ ἀπηλλαγμένον λογοτεχνικῶν παρατεντωματων. Τὸ «Πεπρωμένο», ὅμα καὶ αὐτὸ τῆς προλογομανίας, ὅχι κακὸν καὶ ὅχι κωλογραμμένον ἢ ἐν αὐτῷ εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ, ὡς γέροντος πρὸ τοῦ

ποταμοῦ, περίεργος καὶ ποιητικὴ. Ὁ «Ἀφοβος», ἔργον κυρίας, πνευματῶδες καὶ κομφογραμμένον, ἀλλὰ μὲ περιττὰς παρεκβάσεις καὶ μὲ ἐπιτήδευσιν ἀνάρμοστον. Τὸ δὲ «Βασιλόπουλο καὶ οἱ ξωθιές» διακρίνεται πάντων τῶν μετ' αὐτοῦ διότι εἶνε ἔμμετρον, κατὰ τὸν ζῆλον τῶν δημοτικῶν ἀσμάτων, εἰς γλώσσαν λίαν ἰδιωματικὴν. Δυστυχῶς δὲν ὠφέλησε τὸν ποιητικώτατον μῦθόν ὁ εὐρους, ἀλλὰ καὶ εἰς πεζολόγους πλατυσμοὺς ἐκτρεπόμενος στίχος.

Πλουσίαν εἰσφορὰν εἰς τὴν ἑλληνικὴν λαογραφίαν παρέχουν αἱ «Θεσσαλικαὶ ἑλληνικαὶ παραδόσεις», ἀποσταλείσαι ὑπὸ γνωστοῦ ἐν Θεσσαλίᾳ λογιῶν ὠραῖαι πᾶσαι, ἀλλ' ὁ τρόπος τῆς ἐκθέσεως αὐτῶν, τὰ ὑποσημειούμενα σχόλια, ἰδίως δὲ ἡ λεγομένη φωνητικὴ γραφὴ αὐτῶν, εἰς τὴν ὁποίαν καταφεύγουν, κατὰ τὸν κ. Ροῖδην, οἱ γλωσσολόγοι καὶ οἱ γελωτοποιοί, δεικνύουν ὅτι ἀρμολογοῦσι μᾶλλον εἰς εἰδικόν τι λαογραφικόν δημοσίευμα ἢ εἰς τὸν διαγωνισμόν τοῦτον. Ἄν δὲ ὁ ἐν λόγῳ ἀγὼν ἐγένετο πρὸς συγγραφὴν ἠθικοῦ διηγήματος, βεβαίως θὰ ἐνίκα ἡ ἐξ Ἀγγλίας ἀποσταλείσα «Βασιλοπούλα», νέας κόρης ἔργον. Πλὴν λεκτικῶν τινῶν ἀβλεψιῶν, τὸ μέγα ἐλάττωμα τῆς Βασιλοπούλας ταύτης εἶνε ὅτι δὲν περιλείπει κανέν στοιχεῖον δημοτικοῦ παραμυθιοῦ, εἶνε δὲ μᾶλλον ἀλληγορία θρησκευτικοφιλοσοφική, μεθ' ἱκανῆς εὐχερείας ἐκτεθειμένη, ἥτις, ἂν δὲν ἐγίνε συμφῶνως πρὸς ξένον ὠρισμένον πρότυπον, ὡς ὑποθέτομεν, τιμᾶ τὴν δύναμιν τῆς φαντασίας καὶ τὴν εὐγένειαν τῆς καρδίας τῆς γραψάσης. Ἀλλὰ τὸ μᾶλλον πάντων εὐρείαν ἔχον τὴν ἐπιβολὴν εἶνε ὁ «Διάδοχος τοῦ Ἀράπη», πολυσύνθετον καὶ ἐπικώτατον παραμύθι, γνησιώτατον δημοτικόν, πολλοῦ λόγου ἄξιον πρὸς μυθολογικὰς μελέτας, ἂν καὶ ὅλα του τὰ ἐπεισόδια εἶνε γνωστὰ καὶ περιέχονται εἰς ἄλλα παραμύθια ἑλληνικὰ καὶ ξένα. Ἀλλ' ὁ γράψας περιωρίσθη εἰς ὅσα ἤκουσε παρὰ τῆς γραιίας, ἥτις, ὡς λέγει, τοῦ διηγήθη τὸ παραμύθι, ἀφῆκε δὲ τοῦτο ἄθικτον, δίχως νὰ ἐπιφέρῃ κἂν ἀσημάντους τινὰς διορθώσεις, ἀναγκαίας εἰς τὴν οἰκονομίαν· διότι τὰ ταράσσοντα τὴν οἰκονομίαν προέρχονται μᾶλλον ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν τῆς μνήμης τῆς διηγηθείσης, καὶ ὅχι ἀπὸ τὴν φαντασίαν τοῦ λαοῦ· ἡδύναντο δὲ αἱ διορθώσεις νὰ γίνου ἐπὶ τῇ βᾶσει ἄλλων παραμυθίων.

Ὑπολείπονται ὁ «Χαρτοπαίχτης» καὶ ἡ «Ἐλενημοσύνη». Καὶ τὰ δύο τέλει εἰς τὸ εἶδος των. Τὸ πρῶτον εὐφρεστάτον καὶ χαριέστατον ἐκτεθειμένον, κατοπτρίζει τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ τὴν εἰρῶνα καὶ ἄκακον φιλοπαιγμοσύνην, ἥτις δὲν φεῖδεται οὐδὲ αὐτοῦ τοῦ θεοῦ. Τὸ δεῦτερον μὲ λιτότητα καὶ γοργότητα παραδειγματικὴν ἐκτυλίσει γνησίως λαϊκὸν παραμύθι, ὀλοκλήρον δρᾶμα εὐφάνταστον καὶ ποιητικῶς παραστατικόν, ἀπολλῆγον εἰς τὸν θρίαμβον τοῦ κάλλους καὶ τῆς ἀγαθότητος, δύο χαρισμάτων, τὰ ὁποῖα συνηθέστατα ταυτίζονται εἰς τὰ παραμύθια μας. Τὰ ἰσοβαρῆ ταῦτα προϊόντα ἐπὶ πολὺ ἐτήρησαν ἰσόρροπον τὴν πλάστιγγα, ἐν τέλει δὲ ὑπερίσχυσε τοῦ πνεύματος τοῦ «Χαρτοπαίχτου» τὸ αἶσθημα τῆς «Ἐλενημοσύνης», ἥτις καὶ ἐκρίθη ἄξια τοῦ μικροῦ βραβείου.